

AKTIEMARKNADSBOLAGENS FÖRENING

2016-11-25

Diarienummer: Ju2016/06276/L1

Justitiedepartementet
Enheten för fastighetsrätt och associationsrätt
103 33 STOCKHOLM

ju.L1@regeringskansliet.se

Remissyttrande

Jämn könsfördelning i bolagsstyrelser (Ds 2016:32)

Aktiemarknadsbolagens Förening, vars medlemmar är aktiemarknadsbolag vilkas aktier är upptagna till handel på Nasdaq Stockholm, har följande synpunkter på promemorian ”Jämn könsfördelning i bolagsstyrelser”.

I promemorian föreslås en kvoteringslagstiftning som innebär att varje enskilt börsbolag efter varje årsstämma måste ha minst 40 procent representation av vardera kön i styrelsen. Det bolag som inte har det ska betala en sanktionsavgift om lägst 250 000 kr och högst 5 000 000 kr beroende på bolagets börsvärde.

Aktiemarknadsbolagens Förening avstyrker förslaget.

Aktiemarknadsbolagens Förening anser att den föreslagna kvoteringslagstiftningen är ett oacceptabelt ingrepp i äganderätten. Förslaget rubbar den svenska modellen för bolagsstyrning och brister i proportionalitet sett till den pågående utvecklingen av könsfördelningen i börsbolagens styrelser. Förslaget riskerar skada svenska börsbolag och det strider mot likabehandlingsprincipen eftersom det innebär att individer ska behandlas olika utifrån kön. Promemorian saknar helt en redovisning och analys av de grundläggande rättighetsfrågor som förslaget rör.

Aktiemarknadsbolagens Förening anser att kvoteringslagstiftning är en för ingripande åtgärd som inte är proportionerlig mot det mål som regeringen vill uppnå med lagstiftningen. Utvecklingen går redan i den av regeringen förespråkade riktningen med starkt ökande andel kvinnor i börsbolagens styrelser. Enligt promemorian var andelen bolagsstämмоvalda kvinnor i börsbolagens styrelser cirka 32 procent efter bolagsstämмоsäsongen 2016. Andelen ökar tydligt för tredje året i rad; sedan 2013 en ökning med över 8 procentenheter och sedan 2002 en ökning med cirka 25 procentenheter enligt mätningar av Andra AP-fonden/Nordic Investor Services¹. Utgår man i stället från EU-kommissionens mätningar, som gäller enbart de största börsbolagen, är andelen kvinnor bland styrelseledamöterna i svenska bolag 36 procent 2016². Sveriges siffra är näst högst i EU och långt över genomsnittet 23 procent bland medlemsstaterna.

¹ Andra AP-fondens Kvinnoindex för 2016, <http://www.ap2.se/sv/hallbarhet-agarstyrning/mangfald/kvinnoindex/>

² EU-kommissionens databas Women and men in decision-making, april 2016, http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/gender-decision-making/index_en.htm

AKTIEMARKNADSBOLAGENS FÖRENING

Vidare visar statistik från Kollegiet för svensk bolagsstyrning att för dem som valdes som nya ledamöter till börsbolagens styrelser var könsfördelningen i stort sett jämn både 2015 och 2016³. Börsbolagens ägare väljer alltså redan i dag i hög grad kvinnor som nya styrelseledamöter i bolagen. Om utvecklingen fortsätter i samma takt som senaste åren kommer nivån minst 40 procent av det minst representerade könet sammantaget i börsbolagens styrelser att nås 2020. Enligt Andra AP-fondens Kvinnoindex kommer de svenska börsbolagens styrelser att bestå av 50 procent kvinnor inom tio år med samma förändringstakt som de senaste tre åren.

Detta visar enligt Aktiemarknadsbolagens Förening att självreglering fungerar väl och därför fortsatt bör användas.

I promemorian redovisas inget stöd för att den föreslagna kvoteringslagstiftningen kommer att leda till det av regeringen uppsatta målet, ökad jämställdhet i näringslivet. Den norska lagstiftningen om könskvotering av bolagsstyrelser, som infördes 2006, har inte lett till fler kvinnor på operativa ledningspositioner i bolagen⁴. Exempelvis hade inget av Norges 60 största företag en kvinnlig verkställande direktör åtta år efter införandet av kvoteringslagstiftningen⁵. Den norska kvoteringslagen har inte heller lett till de positiva snöbollseffekter man hoppats på i form av en ökad andel kvinnor i icke-noterade bolags styrelser; sedan 2002 har andelen kvinnor ökat med endast tre procentenheter, till 18 procent (2014).⁶

Den föreslagna kvoteringslagstiftningen undergräver aktieägarnas rätt att utse styrelser i sina bolag. Styrelsens sammansättning bör uteslutande vara en fråga för bolagets ägare. Det måste vara ägarna i varje enskilt bolag som bestämmer vem som ska företräda dem i styrelsen och förvalta deras egendom. Att utse en styrelseledamot är inte bara en fråga om kompetens utan också om förtroende. Den svenska modellen för bolagsstyrning bygger på att aktieägare utövar sin ägarroll aktivt och tar ansvar för bolaget, framför allt genom att engagera sig i styrelsen. Ett särskilt utmärkande drag är att de större ägarna är involverade i nomineringsprocessen för styrelse och revisor genom att delta i bolagens valberedningar. Denna modell rubbas i grunden om staten går in med tvingande regler som avsevärt inskränker aktieägarnas och valberedningarnas inflytande. Det blir särskilt stötande när det handlar om att tvinga fram en sortering av individer utifrån kön - ett förfarande som på goda grunder är olagligt i alla andra delar av samhällslivet. Ett sådant förfarande skulle också vara i strid med den meritokratiska traditionen och också öppna för sortering av individer utifrån andra aspekter än kön.

En lagstiftning om kvotering till bolagsstyrelser skadar de svenska börsbolagen och riskerar minska deras konkurrenskraft. Förslaget minskar attraktiviteten i att vara eller bli börsbolag i Sverige. Förslaget innebär att enskilda börsbolag kan vara tvungna att bryta upp fungerande styrelser eller avstå från att välja in den ledamot som man anser är den som bolaget bäst behöver. Den privata äganderätten utvattnas om aktieägarna fräntas möjligheten att fritt bestämma styrelsens sammansättning. En sådan utveckling riskerar leda till att börsbolags ägare inte längre är villiga att axla rollen som långsiktiga ägare. Det vore mycket olyckligt.

Det är mycket anmärkningsvärt att promemorian helt saknar en redovisning och analys av de grundläggande rättighetsfrågor som förslaget rör.

³ Kollegiets för svensk bolagsstyrning Uppdaterade statistik könsfördelning i börsbolagsstyrelser 2016-06-10, http://www.bolagsstyrning.se/nyheter/2016/uppdaterad-statistik-konsfordelning-i-bo_587

⁴ "Breaking the Glass Ceiling? The Effect of Board Quotas on Female Labor Market Outcomes in Norway", av Marianne Bertrand, Sandra E. Black, Sissel Jensen och Adriana Lleras-Muney, National Bureau of Economic Research, Working Paper No. 20256, June 2014, <http://www.nber.org/papers/w20256>

⁵ "Virkninger av kjønnskvoltering i norsk næringsliv", 2015, Mari Teigen (red.), <http://www.nordiclabourjournal.org/artikler/forskning/research-2015/article.2015-05-20.3011019632>

⁶ Diagram "The number of women on boards in ASA and AS 2002-2014", <http://www.nordiclabourjournal.org/artikler/forskning/research-2015/article.2015-05-20.3011019632>

AKTIEMARKNADSBOLAGENS FÖRENING

Det måste i ett rättssamhälle finnas en rimlig balans mellan medel och mål för att tillåta statliga ingrepp. Det är inte en proportionerlig åtgärd att införa en tvångslagstiftning med syfte att senast 2019 nå 40 procent när bedömningen är att denna nivå kommer att nås 2020 sammantaget i börsbolagen med nuvarande utvecklingstakt.

Regeringens avsikt att vilja utvidga kvoteringskravet till att omfatta såväl fler bolag än aktiemarknadsbolagen som fler områden än bolagsstyrelser är tydlig. I promemorian anges exempelvis att kvoteringskravet ”i ett första skede” begränsas till aktiemarknadsbolag och att ”Det går dessutom inte att enbart se på styrelsernas sammansättning. Även jämställdhet bland andra ledande befattningshavare måste eftersträvas.”. Om förslaget till kvoteringslagstiftning genomförs - trots att det inskränker äganderätten - blir det mycket svårare att hindra kvoteringsregler att införas på andra områden och på andra grunder (än kön). Aktiemarknadsbolagens Förening anser därför att en ordentlig konsekvensanalys av förslaget måste göras innan det bereds vidare. Därvid bör förslagets förenlighet med regeringsformen, EU-rätten och Europakonventionen belysas, huruvida förslaget är förenligt med proportionalitetsprincipen, och de långsiktiga effekterna för börsbolag belysas.

Avslutningsvis finner Aktiemarknadsbolagens Förening det märkligt att promemorian inte remitterats till något av de cirka 280 börsbolag som skulle omfattas av kvoteringslagstiftningen om den genomförs. Berörda börsbolag och deras större ägare borde ha varit remissinstanser, särskilt med hänsyn till förslagets konstitutionella aspekter och dess effekter för enskilda börsbolag. Att ett fåtal näringslivsorganisationer, och än färre institutionella ägare, finns upptagna som remissinstanser reparerar inte denna brist.

AKTIEMARKNADSBOLAGENS FÖRENING

Patrik Tigerschiöld
Styrelseordförande